

ASIJSKÉ STÁTY

NOVÁ VELMOC – JAPONSKO

Japonsko dlouho zůstávalo izolované od ostatního světa. Z obavy před zasahováním cizích států do života v říši japonští císaři zakázali cizincům vstup do země. Proto Japonsko zaostávalo za Evropou.

Teprve v polovině 19. století Japonsko na nátlak USA podepsalo smlouvu, podle které mohly americké obchodní lodě vplouvat do japonských přístavů. Podobné smlouvy si vynutily i další státy. Japonsko se tak díky styku se Západem, a hlavně zásluhou reform nového císaře na přelomu 19. a 20. století rychle modernizovalo. Brzy začalo s vojenskými vpády do okolních zemí.

Pítí čaje a společenské hry neodmyslitelně patřily v Japonsku ke způsobu trávení volného času.

V japonské škole

Samuraj – příslušník vojenské šlechty, která měla v Japonsku do poloviny 19. století výsadní postavení.

Mandarin – vysoký státní úředník, který v 19. století spravoval čínské provincie.

Z V zemi byla v této době zavedena povinná školní docházka. Začal se rozvíjet průmysl – stavěly se továrny, do nich byly z Evropy dováženy moderní stroje. Budovaly se železnice a byly otevřeny první banky. K rozvoji země přispěla i příslovečná pracovitost Japonců. Změny nastaly i ve státní správě. Všechny dosavadní výsady vojenské šlechty, tzv. samurajů, byly zrušeny. Do Japonska pronikaly evropské civilizační zvyklosti, zároveň si však Japonci uchovávali své tradice.

Z Zjistěte, zda i v dnešní době dodržují Japonci nějaká specifická pravidla při společenském styku.

Z Jaké státní zřízení má Japonsko dnes? Jak se nazývá jeho hlavní město? Jakou podobu má jeho státní vlajka?

Z Zjistěte, jak dlouho trvá cesta letadlem z Prahy do hlavního města Japonska.

ČÍNA

Také Číňané se bránili vlivu cizinců, po staletí neměli téměř žádný kontakt s ostatním světem. Evropští obchodníci směli jen do několika málo přístavů.

8 Na základě dosavadních znalostí o historii Číny řekněte, o které čínské zboží měli evropští obchodníci zájem.

Číňané si udržovali svůj způsob života i kulturu. Čínský císař, sídlící v Peking, jen s obtížemi kontroloval ohromné území říše, rozdělené na několik provincií. Vzdálené provincie ovládal za pomoci vojska a místních úředníků (tzv. mandarinů). Postupně se světovým mocnostem dařilo pronikat i do této země. V polovině 19. století otevřela Čína Evropanům řadu přístavů. I přesto za ostatními zeměmi, na rozdíl od Japonska, ještě dlouho zaostávala.

9 Které vynálezy spatřily světlo světa ve starověké Číně?

Z Kolik (přibližně) obyvatel dnes žije v Číně? Jaká část světové populace (vyjádřeno ve zlomcích) to je? Jaké je zde státní zřízení? Co víte o současné čínské ekonomice?

PT Jakými opatřeními řeší v současnosti čínská vláda přelidnění?

modernizace: *anglicky* – **modernization** [ˌmɒdənaɪˈzeɪʃn] *německy* – **die Modernisierung**
císař: *anglicky* – **emperor** [ˈempərə(r)] *německy* – **der Kaiser**

Japonsko: Zeměpis 7, 2. díl, str. 35
Čína: Zeměpis 7, 2. díl, str. 32–34

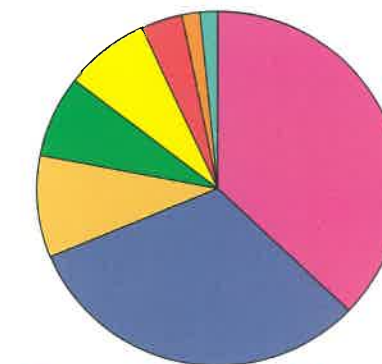
KOLONIÁLNÍ ŘÍŠE EVROPSKÝCH STÁTŮ

Po napoleonských válkách zůstala **Velká Británie** jedinou koloniální velmocí vlastníci významná zámořská území, a to hlavně v Asii a Austrálii. Její nejcennější kolonií byla díky přírodnímu bohatství **Indie**.

Které evropské státy zakládaly první kolonie a na kterém kontinentu? Kde získala Velká Británie své první kolonie?

BOJ O KOLONIE

Od konce 19. století obsazovaly nejsilnější evropské státy území hlavně v **Asii** a **Africe**. Postupně se vytvořily velké koloniální říše. Velmoci měly často zájem o stejné území, takže mezi nimi docházelo ke konfliktům. **Francie**, která ve 2. polovině 18. století ztratila většinu kolonií, začala nyní získávat kolonie nové. V této době si přivlastnily kolonie také **Německo** a **Itálie**. Velmoci získávaly z kolonií **nerostné suroviny**, využívaly **levné domorodé pracovní síly** a na místní trhy **vyvážely své výrobky**.

Vlastnictví kolonií na konci 19. stol.

1 Jak byste definovali kolonie? V jakém vztahu byly ke státům, které je získaly?

1 Sepište důvody, proč měly kolonie takový význam pro státy, které je vlastnily.

ZÁPAS O AFRIKU

V **Africe** žila spousta **domorodých kmenů**. Evropané se o ni zpočátku moc nezajímali, protože netušili, jaké bohatství tento kontinent skrývá. Jakmile zde však byla **objevena ložiska drahých kovů** (zlata a diamantů) a **kaučukovníkové lesy**, rozpoutal se **boj evropských států** o toto území. V 80. letech 19. stol. začalo **dělení Afriky**. Zanedlouho (do r. 1914) **evropské mocnosti zabraly skoro celý africký kontinent**.

Z Kolonizace Afriky pochopitelně ovlivnila život Afričanů. Železnice, kaučukovníkové, třtinové a kakaovníkové plantáže i doly potřebovaly velké množství pracovníků. Nuceným zapojením do nového druhu práce zbavovali Evropané Afričany jejich nezávislosti a zažitého způsobu života. Pokusy domorodců o znovuzískání nezávislosti byly tvrdě potlačovány.

1A Pracujte se současnou mapou a s mapou v příloze „Koloniální velmoci a jejich kolonie“. Vytvořte seznam současných států Asie a Afriky. Zjistěte, ke kterým koloniálním říším současné státy patřily v minulosti.

Z Obchod s Afrikou a Asií usnadnilo vybudování Suezského průplavu spojujícího Středozemní a Rudé moře. Tento průplav vybudovali a otevřeli Francouzi v roce 1869. Suezský průplav zkracoval plavbu z Velké Británie do Indie ze 3 měsíců na 3 týdny.

Suezský průplav na konci 19. století

Z Jaký je rozdíl mezi průplavem a průlivem?

2A Které státy dnes leží u Suezského průplavu?

Neznámé končiny Afriky zkoumal anglický lékař **David Livingstone** [deivid livinjstəun] (1813–1873). Zjistěte, jaký objev zde učinil. Expedici Livingstona se inspiroval slavný český cestovatel **Emil Holub** (1847–1902). Prozkoumal celou Afriku od Kapského Města až po Egypt a zpracoval první detailní mapu okolí Viktoriínských vodopádů.

V polovině 19. století prožívaly změny také mimoevropské státy. V USA došlo k občanské válce mezi průmyslovým Severem a zemědělským otrokářským Jihem. Zvítězily státy Severu, takže v zemi bylo zrušeno otroctví. USA zůstaly nadále jednotným státem. Dosud izolované státy Japonsko a Čína začaly obchodovat se západními velmocemi. Od konce 19. století obsazovaly nejsilnější evropské státy území v Asii a Africe a vytvořily z nich své kolonie.

drahé kovy: *anglicky* – **precious metals** [ˌpreʃəs ˈmetlz] *německy* – **die Edelmetalle**

britské kolonie: Zeměpis 8, 1. díl, str. 60
Emil Holub: Zeměpis 8, 2. díl, str. 65